

Inhoud

	Liefde voor het luisteren	vii
1	Tien geboden voor het maken van een podcast	1
2	De luisteraar: van kieskeurig tot allesvreter	3
3	Op zoek naar de ideale podcastapp	7
4	Lofzang op de podcast	15
5	Drie schikgodinnen veroveren onze oren	30
6	Podcasten uit passie (en soms om de pegels)	36
7	Stemprofessor Huub Krom	45
8	Meesterverteller Maartje Duin	49
9	Mijn vader de sterrenkijker	52
10	Luisteren in het duister	55
11	Op zoek naar de luisteraar (1)	60
12	Marjolein Bierens over hoorspel Hotel Schiller	64
13	Blijf er niet mee doorlopen, ga naar de Podcastdokter	69
14	Wat je doet en laat voor een mooie opname	71
15	Ontboezemingen in de kleedkamer	79
16	De grote voorbeelden	82
17	Knippen, plakken en de boodschap overbrengen	98
18	Het gelukkige huwelijk van de stem met de muziek	108

19	De Kostgangers	120
20	Wil de echte podcastprofessor opstaan?	126
21	Chris Bajema, de man met de microfoon	129
22	Podprater Marco Raaphorst	134
23	<i>Work in progress: polderpodcast</i>	137
24	De aardige jongens van MakersRadio	140
25	Publiceren: met één klik op ieders deurmat	146
26	Op zoek naar de luisteraar (2)	152
27	Podcastevangelist Lieven Heeremans	157
28	Randy Vermeulen, VPRO Dorst	160
29	Trees: podcast+ met interactieve kenmerken	163
30	Geld verdienen met je podcast	167
31	Dag en Nacht Media: Hengelen naar luisteraars en adverteerders	184
32	Tien jaar <i>Echt gebeurd</i>	189
33	Podcastsmakers verenigen zich	193
34	Hello Radio Podcast: Een programma over luisteravonturen	197
35	Toon mij uw podcastapp en ik zeg wie u bent	198
36	<i>One more thing</i>	208
	Juffrouw Janny (advertorial)	213

Liefde voor het luisteren

Dit boek over podcasts is gemaakt voor luisteraars en makers. Ik bedien de luisteraar met inkiijkjes in het maakproces en veel tips voor hoe en wat te luisteren. Makers (in spe) kijken bij elkaar in de keuken en kunnen zich laten inspireren. Zelf lees ik graag over hoe filmregisseurs het doen, om daarna met extra zin naar hun films te kijken. “Hoe meer je weet, hoe meer je proeft”, zegt culinair journalist Hiske Versprille in haar podcast *Cheft*, waarin ze topkoks spreekt.

In elke luisteraar schuilt een maker. Een podcast maken is namelijk niet moeilijk en vrijwel gratis. Je bereikt al snel mooie resultaten. En nieuwe makers, die hebben we nodig. Podcasts staan immers sterk in de belangstelling, maar het podcastlandschap is nog grotendeels onontgonnen. Wie gaan ze maken? Waar gaan ze over? Wie gaan er luisteren? Er liggen nog veel kansen in tal van disciplines. Uit de verhalen in dit boek rijzen reeds de contouren op van een bloeiende mediatak. Aan de slag dus, want de podcastprofessor, dat ben jij!

Met het lezen van dit boek ben je op weg naar een ongeneeslijke verslaving. Je zult gegrepen worden door het medium, zoals mij dat ook is overkomen. In minder dan een jaar heb ik vijftien podcasts gemaakt én dit boek. Als luisteraar ben ik overrompeld en betoverd door een nieuwe luisterervaring, die intiemer en indringender is dan radio, televisie en video. Geheel gratis, op elk moment, op elke smartphone, tablet of computer.

Maar wat betitelen we als podcast? Elk radioprogramma dat je kunt terugluisteren of alleen *podcast-only* producties? In dit boek discrimineer ik niet en noem ik alles wat *on demand* beschikbaar is een podcast, waar het ook vandaan komt. In de verhalen zul je echter een voorkeur aantreffen voor ‘verhalende podcasts’. Daarin zit ‘m namelijk de vernieuwing.

Veel liefde voor het luisteren!

Peter de Ruiter

Een aantal verhalen in dit boek is ook als podcast verschenen. Je herkent ze aan het afgebeelde speakertje. Om te luisteren ga je naar www.podcastprofessor.nl. De *Podcastprofessor* is er ook als e-book. Daarin zijn alle links klikbaar.

Tien geboden voor het maken van een podcast

- 1** Vermijd lange inleidingen en voorstelrondes aan het begin. Begin zo snel mogelijk met je onderwerp of verhaal. Uitleg kan ook tussendoor. Je mag dus met de deur in huis vallen. De begintune kan ook later. Daarentegen is het in een 'chatcast' wel goed om vooraan een puntige en prikkelende omschrijving te geven van wat de luisteraar te wachten staat: een soort *cliffhanger*, maar dan als aftrap.
- 2** Verschiet je kruid zo snel mogelijk, wat wil zeggen: *frappez, frappez toujours!* Wat wil zeggen: verras de luisteraar voortdurend, zodat hij blijft luisteren omdat hij denkt dat hij spoedig... weer zal worden verrast! Wat dus wil zeggen dat je je juweeltjes al in het begin van de podcast mag (moet) prijsgeven. En voor verderop gebruik je weer nieuwe briljante ingevingen. Die komen namelijk vanzelf, vooral tijdens de montage.
- 3** Maak geen radio, maar een podcast. Realiseer je dat je zo'n beetje in het oor van de luisteraar zit. Daar passen geen brede gebaren in ('hello millions'), maar daar kun je zonder gêne zelfs in fluisteren. Gebruik de intimiteit – hét kenmerk van een podcast – om een band met je luisteraar op te bouwen, maar maak het niet klef.
- 4** Bedenk hoeveel informatie en spanning een luisteraar aankan. Soms is het tijd voor een kort muzikje, zodat een en ander kan betijen. Ook een parafrase (hetzelfde vertellen met andere woorden), een samenvatting, een conclusie of een vooruitwijzing kan op z'n plaats zijn. Daarmee kun je ook een bruggetje slaan tussen elementen die iets verder van elkaar vandaan liggen.
- 5** Eropuit! Gooi je studio- of keukendeur in het slot en trek er met de microfoon op uit. Neem de luisteraar mee op avontuur, want de *couleur locale*-geluiden verschijnen automatisch in je opname. Laat de microfoon dus lekker aan staan, maar neem alle geluiden en 'stilte' ook los op om ze later eventueel in je podcast te kunnen mixen voor een 'natuurlijk' effect.
- 6** Het is monnikenwerk, maar schrijf de gesprekken uit die je hebt opgenomen, desnoods gecomprimeerd. Alleen op die manier kun je verbanden leggen en een volgorde bepalen van stukken die je niet chronologisch hebt opgenomen. Het verdient ook de voorkeur snel na de opname te monteren. Dan zit er ook nog wat in je hoofd. In bijvoorbeeld het programma Hindenburg kun je voor je transcriptie vertraagd afspelen. Zie hoofdstuk 17 over monteren.

Gooi je keukendeur in het slot en trek eropuit voor je opnamen, zoals hier bij een monnik voor Fietsen in Thailand.

- 7** Neem jezelf niet te serieus en blijf bescheiden. Vermijd drie keer je naam te (laten) noemen. De luisteraar heeft die al gelezen in de 'flaptekst'. Een schrijver begint zijn boek ook niet met 'Je leest nu de woorden van ...'. En een beetje humor mag ook, vooral als je om jezelf kunt lachen, bijvoorbeeld als je de luisteraar deelgenoot maakt van jouw vergissingen, onkunde of naïviteit.
- 8** Maak je een serie, wees dan voorzichtig met het herhalen van het voorafgaande in het begin van een volgende aflevering. Dat is frustrerend voor de trouwe (*binge*)luisteraar. Een vooruitwijzing aan het einde van een aflevering doet minder kwaad.
- 9** Besef dat er geen regels zijn voor een podcast, dus gebruik ze dan ook niet. Je bent volledig vrij in inhoud en vorm, dus laat je experimenten de vrije loop. Het kost niks, behalve tijd. De enige voorwaarde is dat je de luisteraar moet boeien, tenzij je een podcast wilt maken waarbij je in slaap valt. Die hebben ook hun nut.
- 10** Schrijf hier jouw tiende gebod en maak kans op een gratis exemplaar van de tweede editie van dit boek als jouw gebod, evenals vijf andere, daarin worden opgenomen. Stuur je gebod naar mail@peterderuiter.nl.

De luisteraar: van kieskeurig tot allesvreter

2

De schare luisterfans is gevarieerd. Ze schakelen ongemerkt in, abonneren zich, laten recensies en ratings achter en vertonen zich op luisterbijeenkomsten en podcastfestivals. Ze zijn met velen en er komen er snel meer bij. Ze beperken zich niet tot podcasts. Ook hoorspelen, luisterboeken en audiotours nemen toe in populariteit. Enkele – uiteenlopende – voorbeelden van luisteraars.

Luisteraar van het eerste uur

“Ik ben een slechte lezer. Ten minste, in die zin: als ik op pagina 20 ben, wil ik al weten hoe het afloopt. Dan blader ik naar achteren. Met een luisterboek kan dat niet zo makkelijk. Die nemen mij tegen mezelf in bescherming.” Deze bijzondere redenen houdt Herrie Heckman (70) uit Den Haag erop na om luisteren te verkiezen boven lezen. Hij is een echt luisterdier, iets wat begin deze eeuw gegroeid is toen hij als waterbouwkundige moederziel alleen aan het werk was in Egypte.

“De Nederlandstalige nieuwsvoorziening in die tijd beperkte zich grotendeels tot een nieuwsbrief van de Wereldomroep. Zodra het fenomeen podcast opkwam, was ik verkocht. Ik was al snel podcasts uit de VS en uit Groot-Brittannië aan het downloaden. Het duurde toen nog wel een paar uur voor het bestand binnen was. Een van mijn favoriete programma’s was *The World Book Club*. De boeken die daarin werden besproken kon ik toen al via Amazon laten bezorgen in Egypte.”

Herrie (een van oorsprong Indonesische naam) besteedt nu zo’n twee tot drie uur per week aan luisteren. Hij heeft een abonnement bij Audible en luistert/leest graag naar non-fictie luisterboeken die tevens tekst bevatten, in het Engels. “Dan kan ik beter kennismaken van wat de schrijver te vertellen heeft. Je ziet dan ook hoe namen worden gespeld. Ik ben een fan van de stem van Stephen Fry. Hij praat lekker rustig en subtiel, je hebt het gevoel dat je met hem in de huiskamer zit. Nederlandse voorlezers vind ik vaak *over the top*: ze zetten te zwaar aan. Harry Potter in het Nederlands of in het Engels is een lichtjaar verschil.”

Een onberispelijke Stephen Fry leest Sherlock Holmes.

Herries favoriete podcast is *The Presidential Podcast* over Donald Trump van Guus Valk en Chris Kijne (NRC Handelsblad en VPRO). Hij betreurt de beëindiging wegens de terugkomst naar Nederland van Valk, na 54 afleveringen van een half uur te hebben gemaakt over de strapatsen van de Amerikaanse president. Bas Blokker heeft het stokje van hem overgenomen. Herrie is ook een groot fan van hoorspelen, zoals die van Paul Vlaanderen uit de jaren vijftig. "Er zijn helaas niet zo veel Nederlandse afleveringen bewaard gebleven, dus daarom luister ik ook naar het Engelse origineel." Maar in die versie spreekt Pauls echtgenote Ina haar man niet aan met *Paulll*, laat staan dat ze een *passage* boekt naar Zwitserland in plaats van een ticket, in haar deftige jarenvijftigaccent.

De allesvreter

Actrice Mechteld Schelberg uit Den Haag is een allesvreter, die elk verloren momentje haar oren inschakelt. "Ik luister naar alles wat me voor de voeten komt. Ik heb een radio die is aangesloten op internet en daarmee kun je ook podcasts kiezen. Alleen gaat het instellen niet zo handig. Daarom krijg ik veel verrassingen voorgeschoteld en die luister ik dan ook maar. Mijn radio is een soort grabbelton. Ik houd van huis-tuin-en-keukenverhalen van de BBC, ook als die letterlijk over huis, tuin en keuken gaan. Ze zijn soms wat suf, maar wel vermakelijk. Van Nederlandse podcasts heb ik alle afleveringen van *Echt Gebeurd* geluisterd."

Mechteld heeft behoefte aan een overzichtelijke podcastapp, want ze luistert ook wel op haar telefoon. Misschien treft ze daar dan binnenkort ook podcasts of hoorspelen aan waar ze zelf in speelt. "Ik zit bij theatergroep Plankgas in Den Haag en we hebben een aantal stukken gemaakt die niet of niet zo vaak meer worden gespeeld. Het moet toch niet zo moeilijk zijn om die op te nemen? Eén

gaat over de liefde en heet *Smacht*, de ander over expats en onthechting en is getiteld *Suitcases & Sacrifices*. Daar heb je niet per se beeld bij nodig. En je richt gelijk een monumentje op voor jezelf: leuk voor later.” Gaat lukken Mechteld!

De multi-tasker

Mark van der Laan (33) is gefascineerd door Amerika. “Het land beschikt over enorm veel creativiteit en kunst, maar het is op een aantal vlakken een Derde Wereldland. Die tegenstelling vind ik interessant.” Mark kiest podcasts die deze frictie illustreren. Favorieten zijn *Pod Save America*, ooit opgezet door oud-medewerkers van voormalig president Obama, en de nieuwe *Warax and Natasha Podcast*. “De eerste gaat over binnenlandse politiek en hoe Trump kan worden ‘geneutraliseerd’, de tweede bestrijkt vooral de buitenlandse politiek van Amerika, plus de crisis in de liberale partij.”

Publiciteitsfoto van de *Warax and Natasha Podcast*.

Mark is bezig met een masterstudie in geschiedenis, na een aantal jaren te hebben gewerkt als financial controller. “Dat was toch niet iets wat ik de rest van mijn leven wilde doen.” Hij kan naar een podcast luisteren terwijl hij een paper schrijft. Knap!

De kieskeurige luisteraar

Michael van der Wielen luistert sinds een half jaar specifiek naar één podcast: *De Technoloog* van BNR. Voor meer heeft hij geen tijd. “Ik doe een technische opleiding. Er vliegen elke dag nogal wat *buzzwords* door de school, over technische zaken die in het nieuws zijn. Iedereen praat er dan over, maar niet iedereen weet

hoe het echt zit. Dankzij *De Technoloog* kom ik goed beslagen ten ijs. Laatst ging het over de blockchain. Ik kan nu aan iedereen uitleggen dat dat een veilige techniek is voor transacties van geld en goederen. Anders sta je toch met je mond vol tanden?"

Michael luistert via Spotify, want dan heeft hij podcasts en muziek op één adres. "Het fijne van een podcast is dat je zelf de onderwerpen kunt kiezen. Bij radio moet je maar afwachten. Ook kun je in je eigen tempo luisteren, waar en wanneer je maar wilt. Dat is ideaal."

Op zoek naar de ideale podcastapp

Wat is de fijnste app om naar een podcast te luisteren? Dat hangt af van de app, maar ook van jouw voorkeuren. Wil je hem lekker kaal hebben of met toeters en bellen? Je wordt enigszins beperkt in je keuze als je een iPhone hebt of een Android-apparaat, want sommige apps zijn er wel voor de een, maar niet voor de ander.

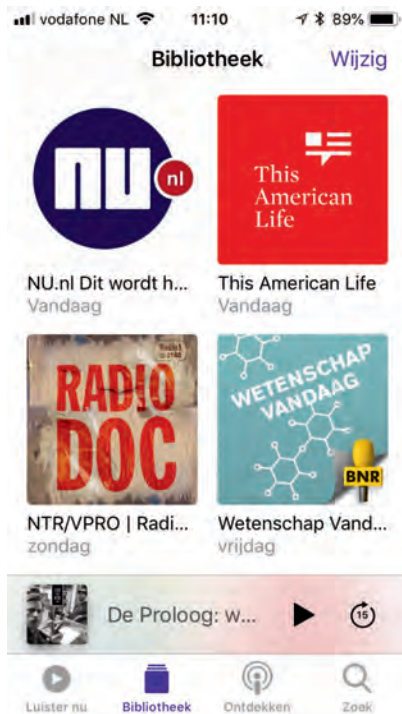
Maar ga eens na, wat vind je belangrijk? Hieronder staan enkele kenmerken die de ene app wel en de andere niet in huis heeft. Ik ga ervan uit dat overzichtelijkheid en handigheid aspecten zijn die iedereen wil, dus vermeld ik die niet afzonderlijk.

- De app moet onthouden waar ik ben gebleven zodat ik de volgende keer op dat punt verder kan gaan. Dit doen alle apps.
- Ik wil aanbevelingen van podcasts, van Nederlandse of Engelstalige. Doen ze.
- Een seintje bij het verschijnen van een nieuwe aflevering stel ik op prijs. Geen probleem.
- Ik wil een gratis app, ook geen reclame die ik eventueel voor een paar euro kan afkopen. Dat is even zoeken.
- Er moet een slaapfunctie op zitten; hij moet na bijvoorbeeld een kwartier of een halfuur kunnen uitschakelen. Dat kan vaak.
- De app moet podcasts versneld kunnen afspelen en pauzes kunnen overslaan (tijd is geld!). Keuze genoeg.
- Ik wil downloads onder controle houden (opslagruimte is geld!) Dat kunnen ze allemaal, maar de wat beter dan de ander.

Apple-podcastapp

Als je een iPhone hebt of een ander Apple-apparaat, dan ligt de *native* app voor podcasts voor de hand, want hij komt voorgeïnstalleerd. Hij is te herkennen aan de kleur paars. Het is geen slechte app, maar ook geen uitblinker. In de app maakt de Bibliotheek een duidelijk onderscheid tussen Programma's, waar je op bent geabonneerd en Afleveringen, die je al dan niet *streaming* kunt beluisteren

of downloaden om offline te beluisteren. Kies als ingang Programma's, want ga je via Afleveringen, dan is niet duidelijk welke dat dan zijn. Het is een allegaartje.

Toon mij de inhoud van uw podcastapp en ik zeg wie u bent. Dit is de app van Apple.

Wil je downloads opruimen, dan kan dat per aflevering, via de drie bolletjes rechtsonder. Hier kun je die aflevering ook in de wachtrij zetten om af te spelen en je kunt hem delen met anderen. Beschrijvingen per aflevering lees je door ter plekke naar beneden te scrollen. Per Programma krijg je beoordelingen en suggesties voor andere podcasts. Afspeelsnelheid van 0,5 tot 2 keer, voor- en achteruit spoelen per 15 seconden.

Via het knopje **Ontdekken** krijg je Afleveringen en Shows gepresenteerd (Programma's heten nu dus Shows). Dat zijn lijstjes waar elke podcastmaker wel in wil staan. Maar hoe kom je er in? Gelukkig worden hier wel de algemene beschrijvingen van een show weergegeven, anders is het moeilijk kiezen. Als je eenmaal bent geabonneerd en de podcast staat in je bibliotheek, dan verdwijnt de algemene beschrijving.

Er is een Hitlijst, Uitgelicht en er zijn podcasts ingedeeld in categorieën, zoals Komedie, Zakelijk en Kunst, met ook aanbevelingen als 'nieuw en noemens-

waardig'. Waar hebben ze dat woord geleerd? Aardig is een lijstje van Aanbieders, met toppers als het Amerikaanse podcastplatform Radiotopia, NPR (National Public Radio in de VS) en Al Jazeera English.

Voor deze bespreking is versie 11.4.1 van iOS mobile gebruikt.

Overcast (Apple)

Een populaire app voor Apple is Overcast. Hij heeft veel mooie eigenschappen en een paar onhebbelijkheden. De app gebruikt net als veel andere podcastapps de "+" om programma's toe te voegen. Je krijgt dan een scherm te zien met een zoekfunctie, aanbevelingen en een knopje **Add URL** voor het toevoegen van een webadres van een podcast, eventueel met password als het gaat om een privé-publicatie. Ik ben deze functionaliteit nergens anders tegengekomen. Voor 10 dollar per jaar kun je een Premium abonnement nemen op Overcast. Dan zie je geen advertenties meer en 'je ondersteunt toekomstige ontwikkelingen'. Er zijn deze week 303 abonnees bijgekomen, zegt de app.

Standaard kun je een podcast 30 seconden voor- of achteruit spoelen. Maar via de algemene instellingen (**Settings**, symbool: zendtoren) kun je dat instellen van 7 tot 60 seconden. Je kunt dan ook kiezen voor **Smart Resume**. Als je na een pauze weer verder gaat, spoelt de app eerst een klein stukje terug. Dat is fijn om het verhaal weer op te kunnen pakken. Andere apps doen dit overigens vaak al uit zichzelf. Ook interessant is dat je Overcast kunt bedienen met de knopjes van je oortjes. Instellen bij **Settings**.

Chronisch ruimtegebrek

Na het abonneren op een podcast zie je dat het downloaden meteen begint. Vanwege chronisch ruimtegebrek op jouw mobiel, wil je dat waarschijnlijk niet. Klik op het downloadsymbooltje en stop het downloaden. Je kunt aangeven of je alleen wilt downloaden als je in een wifi-omgeving bent, of dat je altijd wilt *streamen*.

Via **Settings** kun je bij **Storage** zien hoeveel opslagruimte voor downloads je gebruikt en welke podcasts daar verantwoordelijk voor zijn. Die kun je daar verwijderen. Maar om onduidelijke reden staan er na een tijd soms weer podcasts die je niet wilde downloaden. Overcast gaat soms zijn eigen gang. Maar de app kan een download ook automatisch vernietigen na het afspelen, of pas na 24 uur of alleen handmatig (**Settings**).